2010-yil 3-aprel № 41 (2766) shanba

Insonga naf keltirish – oliy baxt

Ishonch

O`zbekiston kasaba uyushmalari Federatsiyasi nashri

Gazeta 1991-yil 21-martdan chiqa boshlagan

Моҳият

Бугун одамларимизнинг дунёқараши, онгу шуури ва тафаккури, ҳаётга ва меҳнатга муносабати, ён-атрофда юз бераётган воқеаларга дахлдорлик туйғуси, ўз Ватанидан ғурур ва ифтихори, келажакка ишончи кундан-кунга тобора ошиб бораётганини кўрмаслик, сезмаслик, англамаслик мумкин эмас.

Ислом КАРИМОВ

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Қарори

Қишлоқ жойлардаги болалар спорти объектларида банд бўлган аёл спорт устозлари меҳнатини рағбатлантириш чора-тадбирлари тўғрисида

Ўзбекистон Болалар спортини ривожлантириш жамғармаси Васийлик кенгашининг 2010 йил 11 мартдаги қарорига мувофиқ ҳамда қизларни, айниқса, қишлоқ жойлардаги қизларни спорт билан шуғулланишга фаол жалб этиш учун зарур шарт-шароитларни яратиш, болалар спорти объектларида болалар ва ўқувчи ёшлар билан ишлаш учун аёллар орасидан юқори малакали, профессионал тайёрланган устоз кадрларни кенг жалб этиш, уларнинг меҳнатини моддий рағбатлантиришни кучайтириш мақсадида:

1. Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги, Халқ таълими вазирлиги, Маданият ва спорт ишлари вазирлигининг 2010 йил 1 апрелдан бошлаб қишлоқ жойлардаги умумтаълим мактабларида, ўрта махсус, касб-ҳунар таълими муассасаларида ва болалар-ўсмирлар спорт мактабларида жисмоний тарбия ўқитувчиси ҳамда спорт устози бўлиб ишлаётган аёлларнинг тариф ставкаларига ҳар ойда 15 фоиз миқдорда устама ҳақ белгилаш тўғрисидаги таклифига розилик берилсин.

2. Белгилансинки, жисмоний тарбия ўқитувчилари ҳамда спорт устозлари бўлиб ишлаётган аёлларнинг тариф ставкаларига ҳар ойда қўшиб бериладиган устама ҳақ белгиланиши билан боғлиқ сарф-харажатлар Ўзбекистон Республикаси Давлат бюджетининг «Таълим» бўлими бўйича тасдиқланган харажатлар доирасида бюджет маблағлари ҳисобидан амалга оширилади.

3. Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги, Халқ таълими вазирлиги, Маданият ва спорт ишлари вазирлиги, Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги ҳузуридаги Ўрта махсус, касб-ҳунар таълими маркази ва уларнинг ҳудудий органлари бир ой муддатда қишлоқ жойлардаги умумтаълим мактаблари, ўрта махсус, касб-ҳунар таълими муассасалари ва болалар-ўсмирлар спорт мактабларининг штат жадваллари ҳамда харажатлар сметаларини мазкур қарор талаблари билан мувофиқ ҳолга келтирилишини таъминласинлар.

4. Ушбу қарорнинг ижросини назорат қилиш Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг биринчи ўринбосари Р.С.Азимов ва Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари А.Н.Арипов зиммасига юклансин.

Ўзбекистон Республикаси Президенти **И. КАРИМОВ**

Тошкент шаҳри,
2010 йил 1 апрел

Ватан ҳимояси — муқаддас бурч

Юртга садоқат қасамёди

Орият, садоқат ва лафзни ҳамма нарсадан устун қўядиган халқимиз қасамёд қилганларга юксак ишонч билдирган. Ота-боболаримиздан ўтиб келаётган бундай эзгу фазилатлар давом этмоқда.

Президентимиз Ислом Каримов ташаббуси билан пойтахтимизда Қуролли Кучларимиз шарафига бунёд этилган «Ватанга қасамёд» ҳайкали пойида илк бор ўтказилган аскарларнинг қасамёд қилиш маросимида шулар ҳақида сўз юритилди.

Тегишли вазирлик ва идоралар, жамоатчилик вакиллари, аскарларнинг ота-оналари иштирок этган тадбирда Ўзбекистон мудофаа вазирининг ўринбосари Т.Ҳамроқулов, Республика Маънавият тарғибот маркази раҳбари М.Ҳожиматов, Ўзбекистон Хотин-қизлар қўмитаси раиси ўринбосари М.Зуфарова, аскар онаси Раъно Ҳамдамова ва бошқалар аскарларни халқимизга, Президентимизга садоқат билан хизмат қилишга тантанали қасамёд қилгани билан табриклаб, уларни ўз йигитлик бурчини виждонан ўташга чақирди.

— Ушбу бетакрор монумент Ватанга садоқат, халқимизнинг фидойи ўғлонларининг мардлиги ва жасоратининг ёрқин тимсолидир, — дейди капитан Абдуҳаким Набижонов. — Аскарларнинг қасамёд қилиш маросими бу ерда ўтказилиши уларга чексиз ғурур ва ифтихор бағишлайди.

Юртбошимиз ушбу монументнинг очилиш маросимида таъкидлаганидек, ёш авлодни миллий ғоя, мардлик ва матонат руҳида тарбиялашда улар учун маънавий ибрат бўлиб хизмат қиладиган бундай таъсирчан бадиий тимсолларнинг ўрни ва аҳамияти беқиёсдир.

Холмурод САЛИМОВ,
ЎзА мухбири
Асқар ЁҚУБОВ (ЎзА)
олган сурат

Янги кун янгиликлари

Тошкент вилояти. Юқори Чирчиқ туман халқ таълими бўлимида Баркамол авлод йилига бағишлаб ташкил этилган тадбирда юртимизда кечаётган ислоҳотлар ва туб ўзгаришлар ҳақида сўз юритилди. Мазкур анжуман Ўзбекистон халқ демократик партияси туман кенгаши, таълим ва фан ходимлари касаба уюшмаси туман бирлашган қўмитаси ҳамда савдо ходимлари ва тадбиркорлар касаба уюшмаси туман кенгаши ташаббуси билан бўлиб ўтди.

Тадбир сўнгида 35 нафар фидойи таълим ходимига ташкилотчилар томонидан фахрий ёрлиқ ҳамда қимматбаҳо совғалар топширилди.

Сирдарё вилояти. Сардоба тумани марказида янги савдо дўкони иш бошлади. Дўконда мева-сабзавот, полиз ва чорва маҳсулотлари савдоси йўлга қўйилган бўлиб, савдо-сотиқ пластик карточкалар орқали амалга оширилмоқда.

Савдо дўконига маҳсулотлар тумандаги фермер хўжаликларидан келтирилаяпти. Иссиқхоналарда етиштирилган помидор, бодринг, булғори қалампир каби сабзавот маҳсулотлари харидорларга манзур бўлмоқда.

Андижон вилояти. Олтинкўл туманида намунавий лойиҳа асосида барча қулайликларга эга 20 та замонавий турар-жой фойдаланишга топширилади. Бугунги кунда ихтисослаштирилган «Воҳа қурилиши» корхонаси қурувчилари томонидан кенг кўламли ишлар амалга оширилди. Қурувчилар бу уйларни йил охиригача эгаларига топшириш ниятида.

Наманган вилояти. Тўрақўрғон туманидаги Шаҳанд қишлоғида яшовчи Эргашбой Қосимов ҳовлисида лимонарий ташкил этиб, оила аъзолари билан дастлабки йилда 4 сотих иссиқхонада 50 туп лимон кўчати парваришлаган бўлса, кейинги йилда 2 сотих ерни ҳам шу мақсад учун ажратди.

Ҳозир Э.Қосимовнинг олди кўчатлари 12 ёшда. Ҳар тупидан олинадиган ҳосил эса 25-30 кг.ни ташкил этмоқда. Кейинги йилларда лимон кўчати етиштириш йўлга қўйилди. Бу йил улардан 100 тупини бозорга чиқарди.

Фарғона вилояти. Марғилон шаҳридаги «Адрас» меҳмонхонасида ЮНЕСКО ҳомийлигида «Миллий либос — замонамиз кўрки» шиори остида «Водий камалаги» мавзуида ўқув-семинар бўлиб ўтди. Унда қўшни Андижон, Наманган, Қирғизистон Республикасининг Ўш вилоятидан, Фарғона, Қўқон шаҳарларида фаолият кўрсатаётган уста чеварлар, дизайнерлар иштирок этиб, икки кун давомида миллий либослар тайёрлаш учун мато саралаш, либослар учун андоза чизиш, либослар устида ишлаш жараёнлари бўйича ўзаро тажриба алмашишди. Тадбир сўнгида ёш ҳунармандлар томонидан тайёрланган миллий либослар кўргазмаси намойиш этилди.

Қашқадарё вилояти. Яккабоғлик тадбиркор Ўткир Бозоров «Комбала форел» кўп тармоқли хусусий ишлаб чиқариш ва савдо фирмасини ташкил этгач, Уламжи маҳалла фуқаролар йиғини ҳудудидаги 7,5 гектарлик сунъий кўлни таъмирлаб, 15 минг дона балиқ чавақлари ташлаган эди. Ҳозир бу ерда оқ амур, сазан, дўнг пешона каби балиқлар боқилиб, ҳар бирининг вазни 1-1,2 килограмдан ошиб қолди. Фирма жамоаси жорий йилда истеъмолчиларга 10 тоннага яқин парҳез гўшти етказиб беради.

Ўз мухбирларимиз

Етакчи минбари

Шиддат билан одимлаётган давр замон билан ҳамнафас яшашни, ишлаб чиқаришни модернизация қилишни, соҳага янги ғояларни киритишни талаб этмоқда. Бунга «лаббай» деб жавоб берган жамоамиз Наврўз айёмини янги М-300 русумли автомобил ишлаб чиқариш билан кутиб олди. Жаҳон иқтисодий инқирози шароитида ишлаб чиқарилган маҳсулотларимизнинг ҳам ички, ҳам ташқи бозорда харидоргирлиги бизни қувонтиради, албатта.

Янги марралар сари...

Ходимларни ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш, янги иш ўринлари яратиш, ижтимоий ҳимоя ва меҳнат муҳофазаси доирасида касаба уюшма қўмитасининг ўз ўрни бўлиши учун фаол иш олиб борилмоқда. Жумладан, касаба уюшма қўмитамиз қошида «Асака автомобилсозлик люкс» унитар корхонаси ташкил қилиниб, 5 нафар янги иш ўрни ташкил қилинди. Улар паррандачилик билан шуғулланмоқда.

Таъкидлаш жоизки, маҳаллийлаштириш дастурига ҳам алоҳида эътибор қаратиб келинмоқда. Ҳозирги кунда 94 та маҳаллий корхона 1143 та автомобил эҳтиёт қисмлари етказиб бермоқда. Улар сафига 2009 йилда 12 та янги корхона қўшилди. Бунинг натижасида 710 та янги иш ўрни яратилди.

Янги иқтисодий шароитда касаба уюшмалари олдига қўйилган мақсад ва вазифаларни масъулият билан адо этиш йўлидан бориб, асосий эътиборни ишчиларнинг ижтимоий-иқтисодий, маънавий ва ҳуқуқий манфаатларини ҳимоя қилишга қаратмоқдамиз. Бу ишларни амалга оширишда корхона раҳбарияти билан тузилган жамоа шартномасининг аҳамияти катта.

Инсон саломатлиги, унинг эртаси учун қайғуриш, аъзоларимизнинг ишчанлик кайфиятини шакллантириш касаба уюшмасининг асосий вазифаларидан бири. Ўтган йил давомида 598 нафардан зиёд ишчи-хизматчилар сиҳатгоҳларда ва дам олиш уйларида соғлиқларини тиклади. Бундан ташқари, энг илғор, жамоат ишларида фаол иштирок этган ишчи-хизматчиларнинг 108 нафари касаба уюшмамиз томонидан берилган бепул йўлланма орқали Андижон-Самарқанд-Бухоро-Тошкент йўналиши бўйича саёҳатга юборилди.

Бугина эмас, ҳар йили ўтказилаётган тиббий кўрик натижасига кўра, Андижон вилоят клиник шифохонасида 110 нафар ишчи-хизматчимиз бепул даволанди.

Ўтган йили ўқувчилар ёзги таътили даврида корхонамиз ишчи-хизматчиларининг ҳамда Асака шаҳрида яшовчи кам таъминланган, кўп болали оила фарзандларининг 800 нафари вилоятимизнинг энг сўлим ва хуш манзара болалар оромгоҳларида бепул дам олдирилди. Корхонамизда ишлаб, вафот этган ходимларнинг 65 нафар фарзанди бепул ўқув қуроллари билан таъминланди.

Ёшлар — мамлакат келажаги, жамиятнинг таянчи ва ажралмас қисмидир. Шу боисдан ҳам корхона маъмурияти ва касаба уюшма қўмитаси томонидан ҳамкорликда зарур чора-тадбирлар белгиланиб, бир қатор ибратли ишлар амалга оширилмоқда.

Корхонамиз ишчи-хизматчиларининг бўш вақтини кўнгилли ўтказиш яхши йўлга қўйилган бўлиб, хусусан, ишчи-ходимлар орасида жисмоний тарбия ва спортни ривожлантириш, оммавийлик сари дадил одимлаш биз учун бундан буён ҳам муҳим йўналиш бўлиб қолаверади.

Мирфозил ОЛИМОВ,
«GM-ЎЗБЕКИСТОН» қўшма корхонаси касаба уюшма қўмитаси раиси

Тезкор интервью

Шароит бор

ҳамма гап ундан фойдаланишда

Яқинда ЎзКУФК мажлислар залида Республика Бош Прокуратураси, Қишлоқ ва сув хўжалиги вазирлиги ҳамда Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерациясига аъзо ташкилотлар фаоллари иштирокида бўлиб ўтган йиғилишда «Республикада 2010 йилда қорамоллар бош сони, гўшт ва сут ишлаб чиқаришни кўпайтириш, зооветеринария ҳамда наслчилик сервис хизматлари кўрсатиш тармоғини кенгайтириш ва яхшилаш бўйича амалга ошириладиган чора-тадбирлар» Давлат дастурининг бажарилиши хусусида фикр юритилди.

Жумладан, Андижон вилоятининг Бўз, Фарғона вилоятининг Ўзбекистон, Бухоро вилоятининг Вобкент туманлари касаба уюшмалари саъй-ҳаракати намунали деб топилиб, уларнинг иш тажрибасини кенг оммалаштириш тўғрисида бир тўхтамга келинди. Бўз тумани агросаноат мажмуи ходимлари касаба уюшма кенгаши раиси Бозорбой Бобораҳимов бу ҳақда шундай дейди:

— Чорвачиликни ривожлантириш эл дастурхони тўкинлигини таъминлашнинг асосий омилларидан саналади. Президентимизнинг фармон ва қарорлари ижросига доир ишлаб чиқилган дастур иш кўламини юксалтиришга туртки берди. Туманимизда доимий фаолият юритувчи гуруҳ ташкил этилган бўлиб, амалга оширилаётган ишлар мониторинги олиб борилмоқда. Ҳар бир ишда кўмакдош бўлишга ҳаракат қилаяпмиз. Асосий вазифа чорва молларидан олинаётган маҳсулотларни кўпайтиришни тарғиб қилиш, унга етарли шарт-шароит яратиб беришдан иборатдир.

Маълумки, маҳсулдорликни ошириш ўз-ўзидан бўлмайди. Бунда боқилаётган қорамоллар ем-хашаги, озуқаси бирламчи ўринда турса, яна бир жиҳати унинг наслдорлиги билан боғлиқ. Тез-тез жойларда бўлиб, бу ҳақда ва яна бир муҳим масала — сунъий қочиришнинг аҳамияти тўғрисида кенг тарғибот-ташвиқот ишлари юритиляпти. Айниқса, бу масалада хонадонлардаги қорамолларга асосий эътибор қаратилмоқда. Кези келганда, «Ховос», «Озод», Маннон Жалолов номли ҳамда «Ўзбекистон» массивларидаги шохобчалар аҳолига намунали хизмат кўрсатаётганлигини таъкидлаш жоиз. Уларда сут йўналишидаги «Голштейн Фриз», «Қизил чўл зоти», гўшт-сут йўналишидаги «Швиц», гўшт йўналишидаги «Санта Гертруда», «Қозоқи оқбош» зотли қорамоллар бор.

Шу ўринда сунъий қочиришнинг афзаллиги тўғрисида атрофлича тўхталиб ўтишга тўғри келади. Мутахассисларнинг фикрича, уй шароитида кунига 5 литрдан сут бераётган сигирдан олинган зотдор наслнинг маҳсулдорлиги камида икки баробар, яъни 10-14 литргача ўсади. Айниқса, «Голштейн фриз», «Қизил чўл зоти» зотли наслли қорамолларга талаб даражасида озуқа берилса, миқдор 40 литргача етади. Гўшт йўналишида боқиладиган оддий қорамол кунига 300-400 граммгача семирса, наслли қорамол бир кунда 1 килограммгача вазн олади. Мисоллардан кўриниб турибдики, сунъий қочириш маҳсулдорликни оширишда катта аҳамият касб этади.

Айни пайтда туманда 12 минг 166 бош қорамол парвариш қилиняпти. Айтайлик, 8400 бош сигирнинг 70 фоизи, яъни 5880 боши ҳар куни ўртача 5 литрдан сут берса, жами 29 минг 400 литрни ташкил этади. Ана шу миқдорни сунъий қочириш ҳисобига олинган наслли сигирларга алиштириб кўрайлик, унда кунлик маҳсулот миқдори 12 литрга етади. Бу 5880 х12 — 70560 литр демакдир. Ўртадаги кунлик фарқ 41 минг 160 литрга тенг.

Хуллас, чорва маҳсулдорлигини нафақат 30 фоизга, балки ундан ҳам кўпроққа ошириш имконияти бор. Бунинг учун жойлардаги шохобчаларга мурожаат қилинса бас. Бугунги кунда аҳолининг аксарияти сунъий қочириш афзалликларини тушуниб етмоқда.

А. ЮНУСОВ,
«Ishonch» мухбири

Ishonch
2010-yil 3-aprel №41 (2766)

Касаба уюшмалари назорати

Лавозимига тикланди

Ходим манфаатини кўзлаб иш юритиш — касаба уюшмаларининг устувор мақсади. Таҳририятимизга Ўзбекистон давлат муассасалари ва жамоат хизмати ходимлари касаба уюшмаси Марказий кенгашининг Сурхондарё вилояти вакиллигидан келган ушбу мактуб ҳам фикримизни исботлайди.

Шамил Казаев Термиз уй-жойдан фойдаланиш қисмининг 1988 йил 22 августдаги 97-сонли буйруғига кўра, туман электр алоқалари бўлими (РЭС) бош муҳандиси вазифасига ишга қабул қилиниб, турли лавозимларда фаолият юритган.

«Ўзбекистон Мудофаа вазирлигининг уй-жойдан фойдаланиш органларида ишловчи ҳарбий ва хизматчиларни аттестациядан ўтказиш натижалари ҳақида»ги Ўзбекистон Мудофаа вазирлигининг 2008 йил 1 майдаги 286-сонли буйруғига кўра, Ш.Казаев аттестациядан ўтмаганлиги сабабли малакаси етарли эмас, деб топилган ва мазкур буйруқнинг 8-бандига асосан уй-жой қисмлари бошлиқларига 2 ой давомида малакаси етарли эмас, деб топилган ходимларни тегишли касаба уюшмаси билан ҳамкорликда бошқа вакант жойларга ўтказиш ёки улар билан меҳнат шартномасини бекор қилиш буюрилган.

Термиз уй-жойдан фойдаланиш қисмининг 2008 йил 23 июндаги 121-сонли буйруғига асосан иш берувчи Ш.Казаев билан меҳнат шартномасини Меҳнат кодексининг 100-моддаси 2-қисми 2-бандига кўра бекор қилган.

Термиз уй-жойдан фойдаланиш қисми Ўзбекистон Мудофаа вазирлигининг 2008 йил 1 майдаги 286-сонли буйруғини бажаришда ва Ш.Казаев билан меҳнат шартномасини бекор қилишда бир қатор хатоликларга йўл қўйган.

Жумладан:

Иш берувчи 2008 йил 11 июн куни меҳнат шартномасини МКнинг 100-моддаси 2-қисми 2-банди билан бекор қилиш ҳақида Ш.Казаевни огоҳлантирган. Ш.Казаев иш берувчининг огоҳлантириш хатини олган, аммо иш берувчи огоҳлантириш хатида огоҳлантириш муддатини компенсация билан алмаштириш мумкинлигини кўрсатмаган. Бу билан иш берувчи Ш.Казаевни компенсация олиш ҳуқуқидан маҳрум қилган.

Ваҳоланки, иш берувчи Ш.Казаев билан меҳнат шартномасини бекор қилишдан олдин бошқа иш таклиф қилиши, бу таклифни рад этган тақдирда у билан меҳнат шартномасини умумий асосларга кўра бекор қилиши лозим эди. Аммо иш берувчи Ш.Казаевга бошқа мақбул бўладиган иш таклиф қилмаган, таклиф қилинган ишда ишлаш ёки ишламаслик ҳақида розилигини олмасдан меҳнат шартномасини бекор қилган. Иш берувчи ушбу ҳаракатлари билан МКнинг 92-моддаси 2-қисми талабларини бузган.

МКнинг 101-моддасида «Башарти жамоа келишуви ёки жамоа шартномасида меҳнат шартномасини иш берувчининг ташаббуси билан бекор қилиш учун касаба уюшма қўмитаси ёки ходимлар бошқа вакиллик органининг олдиндан розилигини олиш назарда тутилган бўлса, шартномани бундай розиликни олмай туриб бекор қилишга йўл қўйилмайди», деб кўрсатилган.

Термиз уй-жойдан фойдаланиш қисмининг 2007-2010 йиллар учун мўлжалланган жамоа шартномасининг 7-бўлими 10-бандида «Иш берувчининг ташаббуси билан меҳнат шартномасини бекор қилиш касаба уюшма қўмитасининг розилиги билан амалга оширилади», деб кўрсатилган.

Иш берувчи Ш.Казаев билан меҳнат шартномасини МКнинг 100-моддаси 2-қисми 2-банди билан бекор қилишда ташкилотдаги касаба уюшма қўмитасининг розилигини олмаган ва бу билан жамоа шартномасининг 7-бўлими 10-бандини ва МКнинг 101-моддаси талабларини бузган.

МКнинг 108-моддасида «Меҳнат шартномаси бекор қилинган куни иш берувчи ходимга унинг меҳнат дафтарчасини ва меҳнат шартномасининг бекор қилиниши ҳақида буйруқнинг нусхасини бериш шарт», деб кўрсатилган.

Иш берувчи Ш.Казаевга ҳозирга қадар меҳнат шартномасини бекор қилиш ҳақидаги буйруқ нусхасини бермаган ҳамда меҳнат дафтарчасини эса 2008 йил 1 декабрдагина берган, яъни иш берувчи томонидан МКнинг 108-моддаси талаблари бузилган.

Иш берувчи Ш.Казаев билан меҳнат шартномасини бекор қилишда унга ўртача ойлик иш ҳақидан кам бўлмаган миқдорда ишдан бўшатиш нафақаси тўлаши лозим эди, аммо иш берувчи бундай йўл тутмаган ва бу билан МКнинг 109-моддаси талабларини бузган.

Ноқонуний ишдан бўшатилгандан сўнг Ш.Казаевнинг соғлиғи ёмонлашиб, бир неча ой касал бўлиб қолган ва амбулатор тарзда даволанган. Ш.Казаев ўзининг нима учун ишдан бўшатилганлигини билиш мақсадида Термиз шаҳар юридик маслаҳатхонасига мурожаат этган. Адвокат А.Қурбонов 2008 йил 16 сентябр куни 445-сонли хат билан Термиз уй-жойдан фойдаланиш қисми бошлиғи Р.Қурбоновга мурожаат этиб, Ш.Казаевни ишдан бўшатиш ҳақидаги тегишли буйруқлардан нусха беришни сўраган. Термиз уй-жойдан фойдаланиш қисмининг 2008 йил 26 сентябрдаги 2171-сонли жавоб хатига кўра, Ш.Казаев ишдан бўшатиш ҳақидаги буйруқларни олиш учун Жануби-ғарбий махсус ҳарбий округига мурожаат қилиши тушунтирилган. Нихоят Ш.Казаев 2008 йил 1 декабрда вилоят вакиллигига мурожаат этиб, ушбу аризани жойида текширишни сўраган. Турли инстанциялар ўртасидаги расмий ёзишмалар натижасида бунга эришилди ҳам.

Ш.Казаевнинг аризаси жойига бориб текширилди ва аниқланган камчиликлар иш берувчига ёзма хабар қилиниб, унга кўра Ш.Казаевни ўз лавозимига тиклаб, мажбурий бекор юрган кунлари учун иш ҳақларини ундириб бериш ҳақида вилоят тармоқ касаба уюшмаси вакиллигининг 2009 йил 21 январдаги 14-сонли хати юборилиб, айни вақтда бу ҳақда Ш.Казаевга ўз лавозимини эгаллашга ҳақли эканлиги ҳақида жавоб хати йўлланди.

Ўзбекистон Республикаси МКнинг 270-моддасида ишга тиклаш низолари бўйича суд органларига мурожаат қилиш муддати меҳнат шартномаси бекор қилинганлиги ҳақидаги буйруқ нусхасини берилган кундан бошлаб бир ой деб кўрсатилган. Аммо иш берувчи Ш.Казаевнинг меҳнат шартномасини бекор қилиш ҳақидаги буйруқ нусхасини ҳозирга қадар бергани йўқ. Иш берувчи ушбу ҳаракатлари билан Ш.Казаевнинг суд органларига мурожаат қилиш ҳуқуқини чеклаб келган.

Тармоқ касаба уюшмаси вакиллигининг 2009 йил 21 январдаги 14-сонли хатига жавобан Термиз уй-жойдан фойдаланиш қисми 2009 йил 10 февралдаги 234-сонли жавоб хатига кўра, Ш.Казаевни ишга тикламаслигини билдирган.

2009 йил 5 феврал куни вилоят вакиллиги томонидан Ш.Казаев манфаатини кўзлаб ишга тиклаш ва мажбурий бекор юрган вақтлари учун иш ҳақи ундириш ҳақидаги даъво аризаси билан фуқаролик ишлари бўйича Термиз туманлараро судига мурожаат этилди. Суднинг 2009 йил 15 апрелдаги ҳал қилув қарорига кўра даъво аризаси қаноатлантирилиб, Ш.Казаевни ишга тиклашга ва мажбурий бекор юрган вақтлари учун 1.530.273 сўм миқдорида иш ҳақи ундиришга қарор қилинди. Термиз уй-жойдан фойдаланиш қисмининг 2009 йил 13 майдаги 93-сонли буйруғига кўра, Ш.Казаев ўз лавозимига тикланди ва унга мажбурий бекор юрган вақтлари учун 1.530.273 сўм тўланди.

Зариф ХОЛОВ,
Ўзбекистон давлат муассасалари ва жамоат хизмати ходимлари касаба уюшмаси Марказий кенгаши Сурхондарё вилояти вакиллиги ҳуқуқий бўлим мудири

Меҳнат муҳофазаси

Ходимга хавфсиз меҳнат шароитини яратиш, бахтсиз ҳодисаларга йўл қўймаслик, зарур анжомлар билан таъминлаш, иш жойларини аттестациядан ўтказиш, раҳбарнинг фуқаролик жавобгарлигини мажбурий суғурталаш каби масалалар доимий диққат-эътиборимизда.

Шаҳодатланган иш ўринлари... муаммолар ҳам йўқ эмас

Касб касалликларининг олдини олиш, ходимлар соғлиғини мустаҳкамлаш, иш жойларидаги чанг ва бошқа зарарли омиллар миқдорини камайтириш, дастгоҳлар товушини нормал ҳолатга келтириш ва бошқа мақсадларда ўтган йили икки миллиард сўмдан ортиқ маблағ сарфланди.

Касаба уюшма органлари ва фаоллар кўмагида касаба уюшма қўмиталарининг йиллик иш режаларига меҳнат муҳофазаси масалалари киритилиб, мутасаддиларнинг ҳисоботлари тинглаб борилиши мунтазам равишда йўлга қўйилиши айни муддао бўлди.

Ўтган йил давомида 329 та корхона, ташкилот, фермер хўжаликларининг меҳнат муҳофазаси юзасидан амалга ошираётган ишлари ўрганилиб, аниқланган камчиликларни тугатиш юзасидан 3619 бандли тадбир ижро этиш учун корхона раҳбарлари ҳамда касаба уюшма қўмиталарига йўлланди.

Товон пули ва нафақаларни вақтида ололмаётганлиги тўғрисида 14 та ёзма, 29 та оғзаки мурожаат юзасидан ўтказилган мониторинг билан 44196763 сўмлик маблағ аризачиларга ундириб берилди. Пахтакор тумани А.Икромов қишлоқ фуқаролар йиғини ҳудудида яшовчи Ботир Аллаевга 20.595.932 сўм, Жиззах тумани А.Навоий номли хўжаликда истиқомат қилувчи Лола Қўшбоқовага 2.671.147 сўм, Жиззах шаҳридаги С.Бекмуродов кўчасида яшовчи Майрам Эркаевага 3.369.145 сўм, вилоят ўрмон хўжалиги ходими Нигора Рўзиқуловага 3.119.490 сўм пул маблағлари иш берувчилардан ундирилди.

Вилоят корхоналарида ўтган йили 4 та ўлим билан тугаган ва 11 та оқибати оғир бахтсиз ҳодисалар содир бўлди. Уларнинг кўпчилиги «Жиззахпахтасаноатсотиш» корхоналарида юз берганлиги кишини ўйга толдиради. Аниқланишича, бунга тизимда меҳнат муҳофазаси юзасидан ходимларни ўқитиш, тиббий кўрикдан ўтказиш, махсус кийим-бош билан таъминлаш, дастгоҳларнинг хавфли жойларига сақлагич ва тўсиқлар ўрнатилмаганлиги каби нуқсонлар сабаб бўлган. Капитал таъмирланган корхоналарни қабул қилиш комиссияси таркибига касаба уюшма органлари, меҳнат муҳофазаси бўйича мутахассисларнинг киритилмаслиги ҳам бундай нохуш ҳодисаларнинг кўпайишига олиб бораётгани шубҳасиз.

Кези келганда таъкидлаш жоизки, «Ўзконтехназорат» ва «Ўзэнергоназорат» Давлат инспекциялари сўнгги тўрт йил давомида тизимда содир бўлган бахтсиз ҳодисалар материаллари нусхасини бизга беришдан бош тортиб келаётгани жойларда меҳнат муҳофазаси ишларини атрофлича таҳлил этишга тўсқинлик қилаётир.

Шунга қарамай, корхоналарда фаолият юритаётган уч мингдан ортиқ меҳнат муҳофазаси бўйича вакиллар иши жонланиб бораётгани кўнгилга таскин беради. Албатта, ҳар бир эътироф амалий бўлгани дуруст. Йил якунига кўра, 117 нафар меҳнат муҳофазаси бўйича вакиллар рағбатлантирилди.

Ходимларни махсус кийим-бош билан таъминлаш муаммоси вилоятда ҳал этилди. Жиззаҳдаги «Зилолатекс» корхонаси буюртма асосида ана шундай махсус кийим-бош ишлаб чиқаришга киришди.

Фаолиятимизда ечимини кутаётган муаммолар ҳам анчагина. Масалан, меҳнат муҳофазаси ишлари мукаммал ташкил этилган базавий корхона ҳалигача мавжуд эмас. «Жиззахавтойўл» корхонасида бугунги кунда икки мингдан зиёд ходим меҳнат қилаётган бўлса-да, қишин-ёзин очиқ ҳавода ишлаётганлар учун кўчма вагон-уйчалар ҳанузгача олинмаган. Бу муҳим ишга тармоқнинг юқори идоралари панжа орасидан қараб келаётгани ажабланарли. Меҳнат муҳофазаси билан шуғулланувчи барча идоралар — «Ўзконтехника», «Ўзэнергоназорат» экология ва меҳнат бошқармалари билан касаба уюшмалари фаолиятини янада яқинлаштирувчи меъёрий ҳужжатнинг яратилиш вақти аллақачон етиб келди. Бундай яқин ҳамкорлик ишимиз сифати ва самарадорлигини оширишга таъсир қилмай қолмайди. Вилоятдаги мавжуд 518 та умумтаълим мактабининг 313 тасида ходимлар сони элликтадан ортиқни ташкил этса-да, уларнинг бирортасида штатлар жадвалига меҳнатни муҳофаза қилиш хизмати ташкил этилмагани, амалга оширилиши лозим бўлган ишлар ҳали жуда кўплигини тасдиқлаб турибди.

Абдурауф САНГИЛОВ,
Жиззах вилоят касаба уюшма ташкилотлари Бирлашмаси кенгаши меҳнатни муҳофаза қилиш бўлими мудири

Ўзбекистонда ишлаб чиқарилган спорт жиҳозлари

Президентимиз Ислом Каримов раҳнамолигида болалар спортини изчил ривожлантириш масаласига алоҳида эътибор бериб келинмоқда. Хусусан, болалар спорти объектлари учун зарур спорт анжомларини мамлакатимизда ишлаб чиқаришни янада кенгайтиришга катта эътибор қаратилмоқда. Ҳозир 113 хилдаги спорт жиҳозлари юртимизда ишлаб чиқарилаётир. Жумладан, болалар учун сифатли спорт инвентарлари ишлаб чиқариш имкониятлари чуқур ўрганилиб, спорт иншоотлари учун тавсия этиладиган энг қулай ва мақбул жиҳозлар каталоги яратилди.

Бугун юртимиздаги бир қатор корхоналар халқаро талабларга мос спорт инвентарлари ишлаб чиқармоқда. Самарқанддаги «Stekloplastik» ОАЖ, Наманганлаги «Машхим» МЧЖ, Тошкент шаҳридаги «Азия спорт С» хусусий фирмаси ва «Телеметрик» МЧЖ, Андижондаги «Хўжаобод» МЧЖ корхоналари шулар жумласидандир.

Савдо дўконларимизни юртимизда ишлаб чиқарилаётган спорт товарлари безаб турибди. Пойтахтимизнинг Чилонзор туманидаги «Ойбек» хусусий дўконида 2000 хилдан ортиқ спорт жиҳозлари харидорлар эътиборига ҳавола қилинган.

Сарвар ЎРМОНОВ (ЎзА) олган сурат

Бизга мактуб йўллабсиз

Ҳақиқат қонунларда

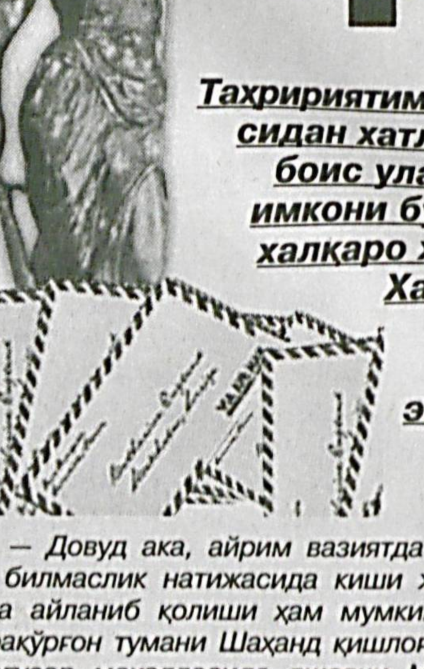

Таҳририятимизга фуқаролардан турли масалалар юзасидан хатлар келади. Мурожаатлар кўп бўлганлиги боис уларнинг барчасини газетада чоп этишнинг имкони бўлмайди. Қуйида таҳририятнинг Ҳуқуқ ва халқаро ҳаёт бўлими муҳаррири Довуд Мадиев ва Хатлар ва мухбирлар билан ишлаш бўлими муҳаррири Тўлқин Шернаев ўртасидаги суҳбатни эътиборингизга ҳавола қилар эканмиз, бу газетхонлар ҳуқуқнинг айрим жиҳатларини англаб етишларига ёрдам беради деган умиддамиз.

— Довуд ака, айрим вазиятда қонунни билмаслик натижасида киши жиноятчига айланиб қолиши ҳам мумкин экан. Тўрақўрғон тумани Шаҳанд қишлоғи Қашқаргузар маҳалласида яшовчи Манзура Сатторованинг хатида шундай ҳолат тилга олинган. У ўғли Россияга кетаётганда аэропортда текширув чоғида чўнтагидан «Феназипам» таблеткаси чиққанлиги учун 3 йилу 6 ой қамоқ жазосига ҳукм қилинганини ёзади. Айтишича, бу таблеткани Россияда яшовчи қайниси истеъмол қилиб, ўғли унинг илтимосига кўра олиб кетаётган экан. Хатда «Наҳот бу жиноят бўлса?..» деган савол қўйилади. Ушбу дорини олиб ўтиш жиноятми?

— Аввало «эҳтиётсизлик»ни изоҳлайлик. Бу ҳуқуқий атамани, менимча, аризада келтирилган воқеага боғламоқчи бўлаяпсиз. Ўзи жиноят содир этишда айбдор деб топилган шахс ижтимоий хавфли қилмишни қасддан ёки эҳтиётсизлик орқасида содир этади. Кейинги ҳолат ўз-ўзига ишониш ёки бепарволик оқибатида юзага келади. «Брозепам», «Пинозепам», «Прозепам» ва шунга ўхшаш препаратларни олиб ўтиш субъектив томондан қасддан содир этиладиган жиноят, яъни уни содир этган шахс қилмишининг ижтимоий хавфлилик хусусиятини англаган ва шундай қилмишни содир этишни истаган. Майдалаштириб ўтирмаймиз, буни ҳар қандай юрист кенгроқ тушунтириб бериши мумкин. Фақат шуни қўшимча қиламиз: гиёҳвандлик воситалари — гиёҳвандлик воситалари рўйхатига киритилган ва Ўзбекистонда назоратга олинадиган, келиб чиқиши синтетик ёки табиий моддалар, таркибида наркотик модда бўлган препаратлар ва ўсимликлар ҳисобланади.

Ўзбекистон аъзо бўлган «Психотроп моддалар ҳақида»ги конвенцияга гиёҳвандлик воситаларига кирувчи моддалар рўйхати илова қилинган. Жиноят кодексининг 273-моддаси биринчи қисмига кўра, гиёҳвандлик воситалари ёки психотроп моддаларни ўтказиш мақсадини кўзлаб кўп бўлмаган миқдорда қонунга хилоф равишда тайёрлаш, олиш, сақлаш, ташиш, жўнатиш ёки ўтказиш жиноят ҳисобланади. «Гиёҳвандлик воситалари ва психотроп моддалар тўғрисида»ги қонун гиёҳвандлик воситалари, психотроп моддалар ва прекурсорларнинг муомалада бўлишига оид ижтимоий муносабатларни тартибга солади.

— Меҳнат муносабатлари борасида қонунбузилиш юз берганлиги ҳақида кўп мурожаат қилишади. Пахтачи тумани «Султонобод» ҚФЙ Гўрўғли маҳалласида яшовчи Т.Ўроқов хатида хусусий шифохонада ишлаган қизига 3 йил мобайнида меҳнат таътили учун пул тўланмаганлиги, бу ҳақдаги мурожаатига Соғлиқни сақлаш вазирлигидан келган жавоб хатини бош шифокор инобатга олмаганлиги ва фуқаролик ишлари бўйича туманлараро суд ҳам шифохона раҳбарининг қалбаки ҳужжатларига ишониб қизининг даъвосини рад этганини билдирган.

— Меҳнат кодексининг 148-моддасига биноан йиллик таътил учун ходимга ўртача иш ҳақидан кам бўлмаган миқдорда ҳақ тўлаш кафолатланади. Таътил учун ҳақ жамоа шартномасида белгиланган муддатда, лекин таътил бошланмасидан олдинги охирги иш кунидан кечикмай тўланади.

Хат муаллифи бир-икки ҳужжатни илова қилдим дегану, бироқ бизга етиб келмаган. Шуни билиб қўйиш керак, ҳар бир шахснинг меҳнат ҳуқуқларини ҳимоя қилиш кафолатланади.

Меҳнат тўғрисидаги қонун ҳужжатларига ва меҳнатни муҳофаза қилиш қоидаларига риоя этилишини:

1) махсус вакил қилинган давлат органлари ва уларнинг инспекциялари;

2) касаба уюшмалари қонунда белгиланган тартибда текширади ва назорат қилади.

Ўзбекистонда меҳнат тўғрисидаги қонунларнинг аниқ ва бир хил ижро этилиши устидан Бош прокурор ва унга бўйсунувчи прокурорлар назорат олиб боради.

— Мана бу шикоятда Янгиер шаҳрида яшовчи Т.Бойманов ногиронлик пенсиясининг қайта тайинланиши ТМЭК кўригидан ўтиш муддати «комиссия раиси ўқишга кетди», «ишдан бўшади» каби баҳоналар билан 3 ойга кечикканлиги туфайли икки ярим ойлик пенсия пулидан маҳрум бўлганини ёзган.

— Тиббий-меҳнат эксперт комиссияларида фуқароларни тиббий текширишдан ўтказиш ва ногиронликни белгилаш тартиби тўғрисидаги низомга мувофиқ текшириш натижаси бўйича фуқарога ўша куннинг ўзида ТМЭКнинг раиси ва аъзолари томонидан имзоланган ва муҳр билан тасдиқланган маълумотнома берилади.

ТМЭК хулосаси раис тегишли қарор қабул қилган заҳоти эълон қилинади. «Фуқароларнинг мурожаатлари тўғрисида»ги қонуннинг 18-моддасига кўра мурожаат тушган кундан эътиборан бир ой ичида кўриб чиқилади.

Ногиронлик пенсияси қайта ҳисоб-китоб қилинганда ва бошқа пенсия туридан ногиронлик пенсиясига ўтказилганда ижтимоий таъминот бўлими пенсия йиғма жилдига ТМЭК берган ногиронликни белгилаш, олиб ташлаш ёки гуруҳини ўзгартириш ҳақидаги текширув далолатномасидан кўчирмани қўшиб қўяди.

Агар ногирон узрсиз сабабларга кўра белгиланган муддатда қайта кўрикдан ўтиш учун ТМЭКга бормаган бўлса, пенсия тўхтатиб қўйилади, уни яна ногирон деб тан олинган тақдирда тўхтатиб қўйилган кундан, лекин кўпи билан ўтган бир ойдан бошлаб пенсия тўлаш давом эттирилади.

Узрли сабабга кўра, қайта кўрикдан ўтиш муддати ўтказиб юборилганда, агар ТМЭК уни ана шу даврда ногирон бўлган деб топса, пенсия тўлаш тўлов тўхтатиб қўйилган кундан бошлаб то қайта кўрикдан ўтиш кунигача, лекин кўпи билан ўтган уч йил учун давом эттирилади. Бунда ногирон қайта кўрикдан ўтказиш чоғида ногиронликнинг бошқа гуруҳига ўтказилган бўлса, пенсия кўрсатиб ўтилган вақт учун аввалги гуруҳ бўйича тўланади.

— Касби тумани Хўжаҳайрон қишлоғида яшовчи Гулчеҳра Йўлдошева хатида турмуш ўртоғи ўзи меҳнат қилган сувдан фойдаланувчилар уюшмаси раисининг топшириғи билан катта кучланишли трансформаторли подстанцияни таъмирлаётганда ҳалокатга учраб вафот этганлиги, раис марҳумнинг оиласига товон пулини тўлиқ тўлаб бермаётганини ёзган...

— «Меҳнатни муҳофаза қилиш тўғрисида»ги қонуннинг 15-моддасига кўра, корхоналарнинг ходимлари қонунларда белгиланган тартибда бахтсиз ҳодиса ва касб касалликларидан мажбурий суғурта қилиниши шарт. 29-моддага биноан эса ишлаб чиқаришдаги бахтсиз ҳодиса оқибатида ходим вафот этган тақдирда корхона тегишли ҳуқуққа эга бўлган шахсларга етказилган моддий зиённи Ўзбекистон қонунларида белгиланган тартиб ва миқдорда қоплайди, шунингдек, Вазирлар Маҳкамаси белгилаб қўядиган миқдорда бир марта бериладиган нафақа тўлайди. Ходимларнинг соғлиғи ва меҳнати муҳофаза қилинишига доир ҳуқуқлари камситилган ҳолларда касаба уюшмалари ўз ташаббуси билан ёки ходимларнинг аризаларига биноан уларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиб, даъво аризалари билан судга мурожаат этиши мумкин.

Чорвачилик—касаба уюшмаси оталиғида

Ташаббус

Қашқадарё вилоят касаба уюшма ташкилотлари бирлашмасида «Чорвачиликнинг аҳволини мониторинг қилиш ҳамда аҳоли ўртасида тарғибот-ташвиқот ишларини кучайтириш чора -тадбирлари тўғрисида» йиғилиш бўлиб ўтганига ҳам анча вақт ўтди. Хўш, бу орада қандай ишлар амалга оширилди?

Мақсад — маҳсулотни арзонлаштириш

Шундан сўнг ишчи гуруҳи изчил фаолият бошлади. Жумладан, тизимли мониторинг ўтказиш, тарғибот-ташвиқот ишларини ташкил этиш бўйича 300 нусхада тавсиявий қўлланма чоп этилди ва тарқатилди. Шунингдек, вилоятда 2010 йилда қорамоллар бош сони, гўшт ва сут ишлаб чиқаришни кўпайтириш, зооветинария ҳамда наслчилик сервис хизматлари кўрсатиш тармоғини кенгайтириш ҳамда яхшилаш бўйича чора-тадбирлар дастури ишлаб чиқилди. Бундай дастурлар туманларда ҳам тайёрланди.

— Касби, Шаҳрисабз, Нишон, Қарши, Яккабоғ туманларида чорвачиликни ривожлантириш бўйича олиб борилаётган ишлар назорат тартибида ўрганилди, — дейди Агросаноат мажмуи ходимлари касаба уюшмаси Қашқадарё вилоят кенгаши раиси И.Сабдаров. — Текширишда Касби туманидаги 17 та зооветеринария шохобчасининг баъзилари керакли асбоб-ускуналар билан жиҳозланмаганлиги аниқланди.

Қарши, Миришкор, Китоб туманларида зооветеринария хизматлари кўрсатиш ва сунъий уруғлантириш афзалликлари ҳамда унинг моҳияти тўғрисидаги мурожаатномаларни тарқатиш йўлга қўйилган бўлиб, хизмат кўрсатиш бўйича шартномалар имзоланмоқда. Шу йилнинг феврал ойида Чироқчи туманидаги «Янги ҳаёт» ҚФЙда зооветшохобча ташкил этилди. Қарши туман ҳокимининг қарори билан «Кожор» ҚФЙ ҳудудида фуқаро Отабек Мирзаевга зооветпункт қуриш учун 0,04 гектар ер ажратиб берилди. Миришкор тумани ҳокими фармойишига асосан озуқабоп экинлар уруғи етиштиришга ихтисослашган учта фермер хўжалиги тузиладиган бўлди. Бундан ташқари, Ғафур Ғулом номли ширкат хўжалигига 55 гектар, «Истиқлол» МЧЖга 43 гектар , «Жейнов» МЧЖга 18 гектар ер майдони ажратиб берилди. Қарши туманидаги «Санжар», «Рамазонов Хуршид», «Собирқизи Хумор» фермер хўжаликлари озуқабоп экинлар уруғи етиштиришга ихтисослаштирилди. Ўзбекистон чорвачилик илмий-тадқиқот институти ва Касби туманидаги «Юрт ризқи» МЧЖ озуқабоп экинлар етиштириш бўйича ҳамкорликни йўлга қўйди. Деҳқонобод туман ҳокими қарори билан 21 та фермер хўжалиги ташкил этилиб, 360 гектар ер ажратилди ва бу майдонга беда экиш белгиланди. Ғузор туманида «Бурҳон» ва «Тўра бобо» фермер хўжаликларига 40 гектар суғориладиган ер берилди.

— Айни пайтда туман ва вилоят ишчи гуруҳларининг мониторинг ва тарғибот-ташвиқот ишлари кучайтирилди, — деди Ш.Кубаев. — Агросаноат мажмуи ҳамда таълим ва фан ходимлари касаба уюшмалари бошланғич ташкилотлари раислари ҳар бир ҳудудга ва зооветеринария шохобчаларига бириктирилиб, улар томонидан чорвачиликда амалга оширилаётган ишлар юзасидан мониторинг олиб борилмоқда. Мақсад — 2010 йилда чорвачилик маҳсулотлари ишлаб чиқаришни 30 фоизга кўпайтириш ва таннархини камайтириш орқали чорвачилик маҳсулотларининг нархини 20 фоизга арзонлаштиришдир.

Акмал АБДИЕВ,
«Ishonch» мухбири

Ўқув-семинар

Мамлакатимизда олиб борилаётган кенг кўламли ислоҳотлар аграр соҳада ҳам ўзининг самарасини бермоқда. Таълим ва фан ходимлари касаба уюшмаси Тошкент вилоят кенгаши томонидан ташкил этилган «Чорвачиликни ривожлантириш бўйича амалга ошириладиган ташкилий масалаларда касаба уюшмаларининг вазифалари» мавзуидаги ўқув-семинарда ҳам айнан шу ҳақда сўз борди.

Излаган имкон топади

Тармоқ касаба уюшмаси вилоят кенгаши ходимлари, туман, шаҳар, олий ва ўрта махсус, касб-ҳунар таълими, касаба уюшмаси бирлашган қўмитаси раислари, чорвачилик бўйича мутахассислар Оққўрғон тумани Олимкент қўрғонидаги 3-умумтаълим мактабида йиғилишди. Бу ерда намойиш этилган туманда чорва молларини кўпайтириш ва соҳани ривожлантиришга оид расмли албомлар ва ҳисоботлар йиғилганлар эътиборини тортди.

— Ўқитувчилар ўртасида чорва молларини боқиш ва чорва маҳсулотларини шахсий хўжаликда етиштиришнинг афзалликлари юзасидан олиб борган ташвиқотларимиз ўз самарасини бермоқда, — деди тармоқ касаба уюшмаси туман бирлашган қўмитаси раиси М. Худойбердиев. — Шунингдек, туман ветеринария бўлими билан ҳамкорликда чорва моллари касалланишининг олдини олиш ҳамда сунъий қочиришнинг фойдали томонлари ҳақида тушунтириш ишлари ҳам амалда ўзини оқлади.

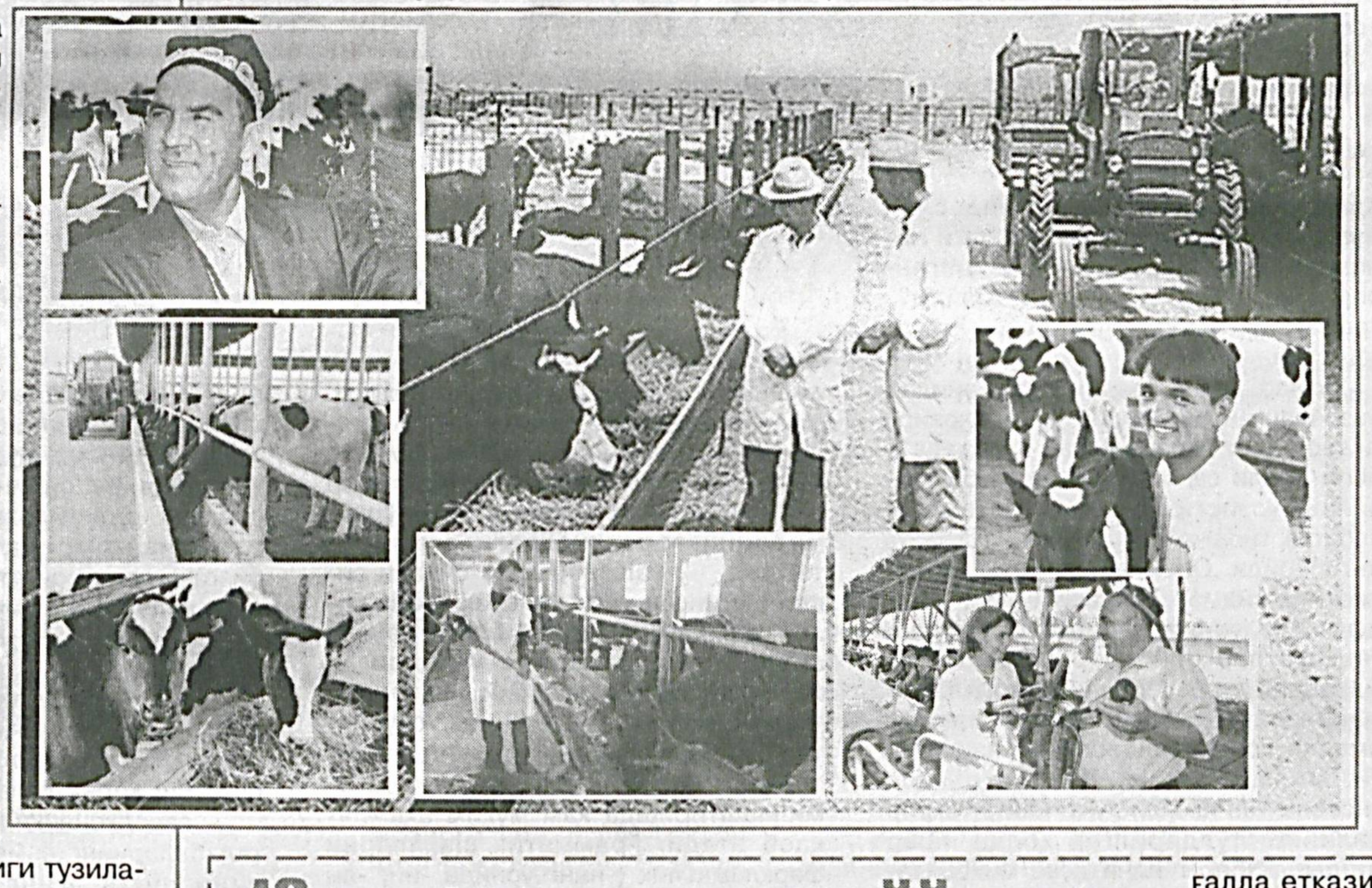

Шундан сўнг йиғилганлар «Жавлон» фермер хўжалигида бўлишди.

— Фаолиятимизни 20 та қорамол ва 30 гектар ер билан бошлаганмиз. Айни кунда 136,5 гектар ерда пахта, ғалла ва чорва моллари учун озуқа етиштирмоқдамиз, — деди хўжалик раҳбари Шерали Йўлдошев. — Ҳозирда чорва молларимиз 366 тани ташкил этади. Ўтган йили 6 тонна гўшт, 69,1 тонна сут маҳсулотларини топширдик.

— Чорва молларимиз асосан украина зотини ташкил этиб, икки йилдан буён сунъий қочириш йўлга қўйилгандан сўнг гўшт ва сут маҳсулотларимиз икки баробар кўпайди, — дейди фермер қувониб. — Келажакда гўшт ва сутни ўзимизда қайта ишлаймиз. Бунда нафақат даромадимиз ошади, балки янги иш ўринларини ташкил этиш имконияти ҳам яратилади.

Табиийки, наслчиликни ривожлантириш, кенг жамоатчиликни бу борадаги ютуқлардан атрофлича бохабар этиш катта аҳамият касб этади.

— Ҳозирги кунда вилоятимиз бўйича 16 та сунъий қочириш шохобчалари фаолият кўрсатмоқда, — дейди туман ветеринария бўлими бошлиғи Саидвали Шодмонов. — Шунга қарамай айрим камчиликлар ҳам йўқ эмас. Тумандаги 36 та фермер хўжаликдан бор-йўғи 8 тасида сунъий қочириш амалга оширилди. Шу боис наслчиликни яхшилашни кенг тарғиб қилиш, давра суҳбатлари ва оммавий ахборот воситаларида чиқишлар уюштириш лозим, деб ўйлайман.

Ўқув-семинар қатнашчилари «Аччи» қишлоғидаги Ҳожимурод Худоёров ва Ғайрат Расулов хонадонида чорвачилик фаолияти билан ҳам яқиндан танишдилар. Сўнгра «Озод чорва — сервис» зооветеринария шохобчаси иш жараёнини кўздан кечиришди.

— Сунъий қочиришнинг афзалликлари, аввало, сигирлар турли касалликлардан сақланади, соғлом бузоқ олинади. Шунингдек, чорва молларининг зоти яхшиланади, улардан олинадиган маҳсулотларнинг сифати ва миқдори кўпаяди, — деди мутахассис Ориф Акромов. — Муҳими, чорва маҳсулотларини ишлаб чиқариш миқдори 30 фоизга кўпайиб, таннархи 20 фоизга арзонлашади.

Бир сўз билан айтганда, қатнашчилар Оққўрғон тумани мисолида Вазирлар Маҳкамасининг «Республикада 2010 йилда қорамоллар бош сони, гўшт ва сут ишлаб чиқаришни кўпайтириш, зооветеринария ҳамда наслчиликда сервис хизматлари кўрсатиш тармоғини кенгайтириш ва яхшилаш бўйича амалга ошириладиган чора-тадбирлар дастури»нинг бажирилиши ҳамда бу борада касаба уюшмаларининг роли ҳақида кенг маълумотга эга бўлдилар.

Акмал ТОШЕВ,
«Ishonch» мухбири

Юрт фаровонлиги йўлида

Омилкорлик

Мавжуд имкониятлар кишида беихтиёр яратиш иштиёқини қўзғайди. Хусусан, ўзим ҳам мулкдорлар сафига қўшилиш, ер олиб, ота-боболарим касбкорини давом эттириш ниятида фаолиятимни бошлаганман.

Аввалига қарз кўтариб, 18 бош қорамол харид қилдик. Астойдил интилишимиз боис, жониворлар сонини йилдан-йил кўпайтириб бордик. Натижада, қарамоғимиздаги чорва моллари 365 бошга етди. Уларнинг 130 боши соғин сигирлар бўлиб, тасарруфимизга 56 гектар ер майдони қўшилгач, чорва моллари учун озуқа экинлари етиштириш муаммо бўлмай қолди.

Меҳнат кишини улуғлайди, деб бежизга айтишмаган экан. Деҳқончилик ва чорвачиликдаги омилкорлигимиз бесамар кетмади, ўтган йили элимиз дастурхонига 219 тонна сут, 2,5 тонна гўшт етказиб бердик. Тасарруфимиздаги ер майдонидан режадагидан 30 тонна кўп ҳосил йиғиштириб олинди. Йиллик даромадимиз 150 млн. соф даромадимиз эса 20 млн. сўмни ташкил этди. Хўжалигимизда меҳнат қилаётган соғувчиларнинг ўртача ойлик маошлари 400 минг, ҳар ишчига тўланаётган меҳнат ҳақи 100 минг сўмни ташкил этаяпти. Ҳар бир хонадонга 2 тоннадан ғалла етказиб бердик.

Мақтаниш эмас-у, ҳар бир говмишдан 20 литрдан сут соғиб олишга эришаяпмиз. Хўжалигимизда айни чоғда 25 киши меҳнат қилади. Уларнинг ҳар бири учун муносиб меҳнат шароитини яратиб беришга интилаяпмиз.

Тармоқни кенгайтириш, ўзимизда ишлаб чиқарилган маҳсулотни қайта ишлаш мақсадида Германиянинг «Agrolist» компаниясининг суткасига 2,5 тонна сутни қайта ишлаш қувватига эга технологиясини ўрнатиш ишларини олиб бораяпмиз. Бу ҳамқишлоқларимиздан яна 15 нафарини иш билан таъминлаш имконини беради.

Вафокул КАРИМОВ,
Каттақўрғон туманидаги «Бешбола» фермер хўжалиги раҳбари

«POYTAXT AUKSION» ДУК 2010 йил 6 май куни аукцион савдоларини ўтказади

Савдоларга Тошкент шаҳар, Ҳамза тумани, Истиқбол кўчаси, 45-уйда жойлашган «Toshkentvino kombinati» ОАЖ тасарруфидаги 1990й. и/ч, д/р 10АТ903, бошланғич нархи 1767858 сўм бўлган «ГАЗ-5312»; 1992й. и/ч, д/р 01/244КАА, бошланғич нархи 3405027 сўм бўлган «ГАЗ-3307»; 1984й. и/ч, д/р 10АТ901, бошланғич нархи 1649190 сўм бўлган «ГАЗ-5312 АЦД 3,7»; 1992й. и/ч, д/р 01/234КАА, бошланғич нархи 2248604 сўм бўлган «КАВЗ 3976»; 1966й. и/ч, д/р 10АР020, бошланғич нархи 1514814 сўм бўлган «ГАЗ-53А» русумли;

Тошкент шаҳар, Ҳамза тумани, Тараққиёт кўчаси, 103-уйда жойлашган, Тошкент тиббиёт академияси 3 клиникаси тасарруфидаги 1991й. и/ч, д/р 10АЕ030, бошланғич нархи 890000 сўм бўлган «ИЖ-2715»; 1989й. и/ч, д/р 10АЕ218, бошланғич нархи 930000 сўм бўлган «УАЗ-3962»; 1989й. и/ч, д/р 10АD627, бошланғич нархи 940000 сўм бўлган «ГАЗ-2413» русумли;

Тошкент шаҳар, Миробод тумани, Буюк Турон кўчаси, 41-уйда жойлашган, «Adolat» давлат унитар корхонаси тасарруфидаги 2003й. и/ч, д/р 10АR474, бошланғич нархи 4160200 сўм бўлган «ГАЗ-3110101» русумли;

Тошкент шаҳар, Юнусобод тумани, Ш.Рашидов кўчаси, 11-уйда жойлашган Ўзбекистон Республикаси Президенти аппарати Ишлар Бошқармасининг аавтохўжалиги тасарруфидаги қуйидаги:

— 1996 й. и/ч. 5 та ҳар бирининг бошланғич нархи 2100000 сўмдан, д/р.лари 01/317РРР, 01/342РРР, 01/353РРР, 01/360РРР, 01/384РРР бўлган «ГАЗ-31029»лар;

1996 й. и/ч д/р 01/356РРР, 01/335РРР бўлганлари ҳар бири 2500000 сўмдан, д/р 01/337РРР бўлгани 2900000 сўм бошланғич нархлар билан 3 та «ГАЗ-31029»лар;

1995 й. и/ч д/р 01/327РРР бўлгани 1700000 сўм, д/р 01/322РРР бўлгани 2100000 сўм бошланғич нархлар билан 2 та «ГАЗ-31029»лар;

— ҳар бирининг бошланғич нархи 3000000 сўмдан 8 та (д/р. 01/256РРР, 01/330РРР, 01/347РРР, 01/350РРР, 01/402РРР бўлганлари 1996 й., 01/432РРР 1994й., 01/366РРР 1991 й., 01/336РРР 1987й. и/ч) «ГАЗ-3102»; 1996й. и/ч, д/р 01/296РРР, бошланғич нархи 3600000 сўм бўлган «ГАЗ-310240»;

— 1996 й. и/ч. , 4 та ҳар бирининг бошланғич нархи 7100000 сўмдан д/р.лари 01/435РРР, 01/433РРР, 01/410РРР, 01/409РРР бўлган, 2 та ҳар бирининг бошланғич нархи 7600000 сўмдан д/р.лари 01/423РРР, 01/349РРР бўлган «Супер салон»лар;

1986й. и/ч, д/р 10АQ561, бошланғич нархи 4800000 сўм бўлган «ГАЗ-5312»; 1989й. и/ч, д/р 10АА959, бошланғич нархи 3900000 сўм бўлган «ГАЗ-5312 ко413мусоровоз»; 1988й. и/ч, д/р 10АХ910, бошланғич нархи 3900000 сўм бўлган «ГАЗ-5314ко413мусоровоз»; 1986й. и/ч, д/р 10АG635, бошланғич нархи 5300000 сўм бўлган «ГАЗ-5205»; 1994й. и/ч, д/р 10АА960, бошланғич нархи 3300000 сўм бўлган «ДЭУ Лабо» русумли; 1981й. и/ч, д/р 10АА933, бошланғич нархи 2100000 сўм бўлган «ГАЗ-5204»; 1983й. и/ч, д/р 10АА937, бошланғич нархи 2800000 сўм бўлган «ГАЗ-53б самосвал»; 1983й. и/ч, д/р 10АQ573, бошланғич нархи 2000000 сўм бўлган «ПАЗ-672М»; 1984й. и/ч, д/р 10АА956, бошланғич нархи 1600000 сўм бўлган «ПАЗ-672М»; 1976й. и/ч, д/р 01/293КАА, бошланғич нархи 510000 сўм бўлган «ГАЗ-2402»; 1992й. и/ч, д/р 10АN032, бошланғич нархи 1400000 сўм бўлган «УАЗ-3962»; «РАФ-220301» русумли 4 та, д/р 10АQ560, 10АQ702, 01/376РРР бўлганлари ҳар бири 1800000 сўмдан, д/р 10АQ703 бўлгани (РАФ-2203801) 1300000 сўм бошланғич нархлар билан;

Тошкент шаҳар, Яккасарой тумани, У.Носир кўчаси, 93-уйда жойлашган Тошкент вилояти Адлия бошқармаси тасарруфидаги 1997й. и/ч, д/р 10АJ746, бошланғич нархи 3750300 сўм бўлган «Тико»русумли автотранспорт воситалари қўйилади.

Аукцион савдолари соат 11:00да бошланади. Буюртма қабул қилиш савдо кунидан бир кун аввал соат 18-00да тўхтатилади.

Савдоларда қатнашиш учун бошланғич нархнинг камида 20 фоизи миқдорида закалат пули «POYTAXT AUKSION»ДУКни АТИБ «Ипотека-банк»нинг Шайхонтохур филиалидаги ФА 00425, СТИР 204399967, 20210000004243151002 ҳисоб рақамига тўланади.

Савдо ғолибига савдо кунидан бошлаб йигирма кун муддат ичида олди-сотди шартномасини имзолаш, тўланган закалат миқдори сотиб олиш тўлови миқдорининг 15 фоизидан камини ташкил этган тақдирда етишмаётган суммани шартнома тузулгунга қадар тўлаб бериш шартлари юклатилади.

Мазкур автотранспорт воситалари юқорида белгиланган савдо кунида сотилмаган тақдирда навбатдаги ҳафталарнинг пайшанба кунлари ўтказиладиган савдоларга қўйилади.

Аукцион ўтказиладиган қуйидаги манзилдан қўшимча маълумот олиш мумкин: 100060, Тошкент шаҳри, Миробод тумани, Амир Темур шоҳ кўчаси, 16«А»-уй.

Алоқа телефони 233-23-49,
телефакс: 233-23-40, электрон почта PA_DUK@mail.ru

акс этади

Иш берувчилар билиб қўйгани яхши, Жиноят кодексининг 257-моддасида меҳнатни муҳофаза қилиш қоидаларини бузганлик учун жиноий жавобгарлик белгиланган.

— Таҳририятимизга келган яна бир хатда Қибрай тумани Чинобод қишлоғи Н.Қуролбоев кўчаси 93-уйда яшовчи Насиба Носирова синглиси С.Носированинг ўз жонига қасд қилишига, у ишлаган клиника бош врачи тазйиқ ўтказиш орқали уни ишдан бўшашга мажбурлаганлиги сабаб бўлганини ёзган. Киши ўзини ўлдирганлиги учун бошқа шахс қандай ҳолатларда жиноий жавобгарликка тортилади?

— Аризачи тиббиёт муассасаси раҳбари синглисини ўзини ўлдириш даражасига етказган деяпти, шекилли. Ҳақиқатан, шундай жиноят бор. Бу ҳақда Жиноят кодексининг 103-моддасида кўрсатилган. Бунда жиноят объектив томондан айбдорга хизмат юзасидан қарам бўлган (ЖК 103-моддасининг 2-қисми) шахсга бир марта раҳмсиз муомала қилиш ёки унинг шаъни ва қадр-қимматини муттасил равишда камситиш натижасида унинг ўз-ўзини ўлдиришида ифодаланади. Биз бу ерда муттасил деган сўзга эътиборни қаратишимиз керак. Бир марта раҳмсиз муомала қилиш деганда жабрланувчига жисмоний ёки руҳий азоб берадиган қўпол, бешафқат муомала қилиш, ҳатто ишдан асоссиз бўшатиш ҳоллари тушунилиши мумкин. Аризада кўрсатилишича, марҳумнинг ишдан бўшатилишига қандайдир асос бўлган. Назаримда, аризачи тергов органларидан норози шекилли. ЖПКнинг 82-моддасига биноан ишни айблов хулосаси билан судга юбориш ва айблов ҳукми чиқариш учун қуйидагилар исботланган бўлиши керак:

1) жиноят объекти; жиноят туфайли етказилган зиённинг хусусияти ва миқдори, жабрланувчининг шахсини тавсифловчи ҳолатлар;

2) содир этилган жиноятнинг вақти, жойи, усули, шунингдек, Жиноят кодексида кўрсатиб ўтилган бошқа ҳолатлари; қилмиш ва рўй берган ижтимоий хавфли оқибатлар ўртасидаги сабабий боғланиш;

3) жиноятнинг ушбу шахс томонидан содир этилганлиги;

4) жиноят тўғри ёки эгри қасд билан ёхуд бепарволик ёки ўз-ўзига ишониш оқибатида содир этилганлиги, жиноятнинг сабаблари ва мақсадлари;

5) айбланувчининг, судланувчининг шахсини тавсифловчи ҳолатлар.

Агар ариза муаллифи уларнинг ҳаракатидан норози бўлса, юқори турувчи ҳуқуқни муҳофаза қилувчи ташкилотга мурожаат қилиши лозим.

— Қашқадарё вилояти «Таъминотчи» савдо ишлаб чиқариш корхонаси директори М.Ўнгбоев, иш юритувчиси Д.Назаров ва бошқалар: «Биз, корхона ишчилари Қаршидаги «Кўк гумбаз» масжидини таъмирлаб берган эдик, тўловини Ўзбекистон мусулмонлари идораси амалга ошириши керак эди, аммо тўлаб бермаяпти» деган мазмунда шикоят қилишган. Бу ўринда қайси томон ҳақ?

— Улар ўртасида шартнома тузилганми?

— Йўқ.

— Агар сиз айтган корхона билан мусулмонлар идораси ўртасида шартномавий муносабатлар вужудга келмаган бўлса, кейингиси жавобгарликдан озод қилинади.

— Аммо, аризачиларнинг ёзишича, пудратчи тендерда ғолиб чиққан (бир суҳбатда кимошди савдоси бўйича баённома шартнома кучига эга бўлади дегандингиз), буюртмачи томонидан ишлар қабул қилиб олинган ва тўлов қисман амалга оширилган...

— Ундай бўлса, билмадим. Нима бўлганда ҳам, иқтисод соҳасида вужудга келадиган низолар бўйича одил судловни хўжалик суди амалга оширади. Масала фақат шу йўл билан ҳал қилиниши мумкин.

— Қонликўл тумани Халқлар дўстлиги кўчаси 7-уйда яшовчи П.Даулетмуратов: «2-гуруҳ ногирони ишлаши мумкинми? Ишлаб ёшга доир пенсияга чиқса, ногиронлик даври иш стажига қўшиб ҳисобланадими?» — дея савол берган.

— Кимни ногирон атаймиз? Ногирон жисмоний, ақлий, руҳий ёки сенсор (сезги) нуқсонлари борлиги туфайли турмуш фаолияти чекланганлиги муносабати билан қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда ногирон деб топилган ҳамда ижтимоий ёрдамга ва ҳимояга муҳтож шахсдир.

Ногиронлар меҳнати қонун билан тартибга солинган.

Ташкилотларда банд бўлган ногиронларга реабилитация қилишнинг якка тартибдаги дастурига мувофиқ меҳнат шароити яратилади.

Жамоа ёки якка тартибдаги меҳнат шартномасида белгиланадиган меҳнат шароити, жумладан, меҳнатга ҳақ тўлаш, иш ва дам олиш вақти режими, йиллик ҳамда қўшимча таътилларнинг муддати норматив-ҳуқуқий ҳужжатларда назарда тутилганидан кам бўлмаслиги ва бошқа ходимларга нисбатан ногиронларнинг аҳволини ёмонлаштирмаслиги ёки ҳуқуқларини чекламаслиги керак.

Ногирон меҳнат шароити одатдагича бўлган ташкилотларда, ногиронлар меҳнатидан фойдаланиладиган ихтисослаштирилган корхоналарда, цех ва участкаларда ишлашга, шунингдек, қонун билан тақиқланмаган якка тартибдаги меҳнат фаолиятини амалга оширишга ҳақлидир.

Ногиронлиги туфайли меҳнат шартномаси тузишни ёки иш юзасидан уни юқори лавозимга кўтаришни рад этишга, у билан тузилган меҳнат шартномасини иш берувчининг ташаббуси билан бекор қилишга, ногиронни унинг розилигисиз бошқа ишга ўтказишга йўл қўйилмайди, тиббий-ижтимоий экспертизанинг хулосасига кўра ногироннинг соғлиғи касб вазифаларини бажаришга монелик қилган ёки ногироннинг ёхуд бошқа шахсларнинг соғлиғи ва меҳнат хавфсизлигига таҳдид қилган ҳоллар бундан мустасно. Ногирон ўз меҳнат қобилиятини тиклаганидан кейин илгариги ишига ёки шунга тенг ишга жойлашиш ҳуқуқига эга.

Ходимларининг сони йигирма кишидан ортиқ бўлган корхона, муассаса ва ташкилотларда маҳаллий давлат ҳокимияти органлари ногиронларни ишга жойлаштириш учун ходимлар сонининг камида уч фоизи миқдорида квота белгилайди ва захирада сақлайди.

Ногиронларни ишга жойлаштириш учун иш жойларининг энг кам сонини яратиш бўйича маҳаллий ҳокимиятнинг қарорини ижро этмаганлиги учун корхонага ҳар бир яратилмаган иш жойи учун ана шу корхона ходимининг ўртача йиллик иш ҳақи миқдорида жарима солинади.

Тўланган жарима суммалари Иш билан таъминлашга кўмаклашувчи давлат жамғармасига йўналтирилади ҳамда улардан ногиронлар учун иш жойлари яратишда, ногиронлар меҳнатидан фойдаланувчи корхоналарни кредитлашда, ногиронларни касбга тайёрлаш ва малакасини оширишда фойдаланилади.

— Қанақа иш ҳақи пенсияларни ҳисоблаб чиқаришда эътиборга олинади, деган саволга нима деб жавоб берган бўлардингиз?

— Қонун ҳужжатларига мувофиқ суғурта бадаллари ҳисобланадиган иш ҳақининг барча турлари пенсияларни ҳисоблаб чиқариш учун иш ҳақига қўшилади.

Давлат томонидан ижтимоий суғурталанмайдиган шахсларнинг пенсиясини ҳисоблаб чиқариш учун иш ҳақига суғурта бадаллари олинадиган меҳнат ҳақи турларига ўхшаш пул таъминотининг барча турлари қўшилади.

Иш вақтини ҳисоб-китоб қилиш мумкин бўлмаган ходимларнинг (фермерлар, якка тартибдаги меҳнат фаолияти билан шуғулланувчи шахслар, айрим фуқароларнинг юмушларини бажарувчилар ва ҳоказо) пенсияларини ҳисоблаб чиқариш учун иш ҳақи миқдори Молия вазирлиги ҳузуридаги Бюджетдан ташқари пенсия жамғармасига тўланган суғурта бадаллари миқдорига қараб аниқланади.

— Гурлан тумани Сохтиён қишлоғида яшовчи Тўлибой Жуматовнинг хатида ўтган йили Урганч олимпия захиралари коллежини имтиёзли диплом билан битирган қизи Хуршиданинг ишга жойлаша олмаётганлиги айтилган. Бунинг учун ким жавобгар?

— Ўзбекистон Президентининг «Умумтаълим мактаблари битирувчиларини академик лицей ва касб-ҳунар коллежларида ўқитишни янада кенгайтириш чора-тадбирлари тўғрисида» 2006 йил 27 июлдаги қарорига мувофиқ, Меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш вазирлиги Қорақалпоғистон Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликлари билан биргаликда аҳолини иш билан таъминлаш мақсадли ҳудудий дастурларида ўрта махсус, касб-ҳунар таълими муассасаларининг битирувчиларини тўлиқ ишга жойлаштириш чораларини кўриши керак. Кўриниб турибдики, ушбу ҳолат маҳаллий бошқарув идоралари мутасаддиларининг зиммасига юклатилган ва уларнинг вазифага совуққонлик билан қараши туфайли келиб чиққан.

Эл нетиб топқай мениким...

ТИЛИМИЗ ТАҚДИРИ УЧУН МАСЪУЛМИЗ

Ўзбек тили кенг ифода имкониятига эга тил ҳисобланади. Унинг тарихий тараққиёт босқичини кузатар эканмиз, буюк мутафаккирларимиз тил тақдирига, тараққиётига масъулият билан ёндашганига гувоҳ бўламиз. «Араб тили билан икки улоқчи отдай тенглашиб бораётган ва ундан ўзиб кетаётган» туркий тил ҳақида Маҳмуд Қошғарий ғурур билан сўзлади. Туркий тилнинг грамматик хусусиятлари, семантик таркиби, фонетик жиҳатлари ҳақида яққол тасаввур бериш мақсадида «Девону луғотит турк» («Туркий сўзлар девони») асарини ёзди. Юсуф Хос Ҳожиб илк бадиий достон сифатида эътибор топган «Қутадғу билиг» асарини туркий тилда битди ва барча илмий, бадиий асарлар арабча номланаётган бир даврда ўз асарини туркий тилда номлади. Бундай журъат тил тақдирига жиддий эътибордан келиб чиқади, албатта. Адиб «Тил — ақл-идрок таржимони» деган ғояни илгари сурди. Тил ва тафаккур алоқадорлиги, тилнинг инсон ҳаётидаги ўрни ҳақида мулоҳазаларини баён қилди.

Алишер Навоий тилнинг алоқа-муносабат воситаси ҳамда тафаккур ифодаси сифатидаги қимматини юксак баҳолади. «Инсонни сўз айлади жудо ҳайвондин» деганда тил ва тафаккур бирлигини эътироф этди. Туркий тилнинг ҳар томонлама ривожланган тил эканлигини, бошқа тиллардан қолишмаслигини, ўзига хос афзалликларга эга эканлигини назарий жиҳатдан асослади: ўзбек тилшунослиги тарихидаги шоҳ асар «Муҳокамат ул-луғатайн» («Икки тил муҳокамаси»)ни ёзди; асарларининг тўқсон фоизини туркий тилда битди.

Бобур тил масалаларига алоҳида эътибор билан ёндашди. Унинг ҳукмронлиги даврида тилга сиёсий масала даражасида муносабатда бўлингани қуйидаги лавҳада ҳам кўринади: «Чаҳоршанба куни сабуҳий қилғанда мутояба жиҳатидин дейилдиким, ҳар ким сартча айтса, бир аёғ ичсун, бу жиҳатдин кўп киши аёғ ичти... Дейилдиким, ҳар киши туркийча айтса, бир аёғ ичсун. Бунда ҳам ғалаба киши аёғ ичти». Манбаларда Бобур авлодлари ҳукмронлик қилган даврларда Ҳиндистонда туркий (ўзбек) тилида маслаҳат ва суҳбатлар қилингани, шеърлар ёзилгани, мушоиралар ўтказилгани қайд этилган.

Бобур алифбо ҳам тузди. У араб тилидаги зеру забарлар ўрнига маълум ҳарфлар қўйишни таклиф қилди. Араб ёзувининг ўзига хос мураккабликларини қайд этган ҳолда, «Бобурий хат»ни яратди. «Бобурнома»нинг янги (2002 йилдаги) нашрида Бобур тузган алифбонинг топилгани, бу алифбода Қуръон кўчирилганлиги ҳақида маълумот берилган.

Бобурнинг тилга муносабати, ёзма нутқ ҳақидаги мулоҳазалари борасида ўғли Хумоюнга ёзган мактуби аҳамиятлидир. Ушбу мактубда ҳукмдор исм имлоси ва маъносига эътибор бериш; ота-онанинг фарзандга мувофиқ исм бериш фарзи ҳақида; имло масалалари; ҳуснихат ва унинг аҳамияти; тил ва тафаккур муносабати; фикрни тўғри, аниқ ифодалай олишнинг зарурлиги каби масалаларга ўғлининг диққатини тортади.

Хумоюнга битган мактубида ўғлининг хатидаги имло хатоларини тузатади, танбеҳ беради, хатосиз ёзишга ундайди. «Имлонг ёмон эмас» деб ўғлини рағбатлантиришга уринса-да, бир қатор хатоларини кўрсатиб ўтади: «илтифотни «то» била битибсен. Қулунжни «йо» била битибсен». Ҳуснихатга ҳам аҳамият беради: «Хатингни худ ташвиш била ўқуса бўладур, вале асру муғлақтур...».

Бобур фикрни тилда ифодалаш кўникмаларини пухта эгаллаган («Бобурнома»нинг услуби, тили бунга далил), ўғлидан ҳам шуни талаб қилади, яъни мантиқсиз тузилган услубий номувофиқ жумлаларни рад этади: «хатингни худ тавр қилиб ўқуса бўладир, вале бу муғлақ алфозингдин мақсуд тамом мафҳум бўлмайдур». Муғлақ «қора», «ноаниқ, тушунарсиз» маъноларини ифодаловчи сўз бўлиб, нутқнинг услубий номувофиқлигини сифатлаб келган. Фикрни равон, аниқ ифодалаш лозимлигини таъкидлайди: фикрни тўғри, услубий мақсадга мувофиқ ифодалай олмаслик ёзма нутқдаги сустлик (ожизлик) эканлигини уқтиради: «Ғолибо хат битирда коҳиллигинг ҳам ушбу жиҳаттиндур»; аниқ, равон ёзма нутқ кўникмаларини эгаллашга чақиради: «Бундин нари бетакаллуф ва равшан ва пок алфоз била бит; ҳам сенга ташвиш озроқ бўлур ва ҳам ўқучига». Бобур вақтни ўзига хос қиёслар билан ифодалар экан, буюк идрок соҳиби эканлигини намоён қилади: «...кеча-кундуз 28 минг саккиз юз «қулҳуваллло»ни бисмилло била ўқиғунча бўлғай...; ...кеча-кундуз 216 минг кўзни юмиб очгунча бўлғай...; ...бир кеча-кундуз 8640 навбат «фотиҳа»ни бисмилло била ўқуғунча бўлғай».

XX аср бошларидаги миллий уйғониш даври мутафаккирлари ҳам тил тақдирига эътибор билан ёндашдилар. «Ҳифзи лисон деб ҳар миллат ўз она тилини асрамагини айтилур» дея бонг урди Абдулла Авлоний. Фитрат туркий тилни (ўзбек тилини) «дунёнинг энг бой ва энг камбағал тили» дея таърифлади ҳамда бойлиги-ю камбағаллигини асослаб берди. Ўзбек тилини асраш, кейинги тараққиётини таъминлаш мақсадида «Чиғатой гурунги» ташкилотини тузди. Абдулла Қаҳҳор «Нима учун кўча қоидасини бузганларга милиционер хуштаги чалинади-ю, тил қоидаларини бузганларга ҳеч ким ҳеч нарса демайди?» тарзидаги оғриқли саволни ўртага ташлади.

Хуллас, «аждодларимиз томонидан эъзозланган она тилимизнинг ҳозирги тараққиёт даражаси қай даражада?» деган ҳақли савол туғилади. Ўзбек тилининг ҳозирги тараққиёт даражаси, албатта, тилшуносларимизнинг диққат-эътиборида. Олимларимиз тил тараққиётига хизмат қилувчи, унинг кенг ифода имкониятларини кўрсатувчи тадқиқотлар олиб боришмоқда. Шу мақсадда тилшуносликнинг долзарб масалаларига бағишланган илмий-амалий конференциялар ўтказилмоқда. Миллий тилнинг асосий ойнаси ҳисобланган изоҳли луғат қайта таҳрир қилиниб, тўлдирилган ҳолда нашр этилди. Ўзбек тилининг дунё миқёсидаги тил даражасига кўтарилиш жараёнида миллий тилдаги компьютер дастурлари яратилмоқда. Дарслик, ўқув ҳамда методик қўлланмалар нашр этилаётир. Тил масалаларига бағишланган халқаро конференциялар долзарб мавзулар билан иштирок этилмоқда. Ўзбек тилига давлат тили мақоми берилгач, тадбирлар доираси янада кенгайди. Тил марказлари ташкил этилди, атамалар қўмитаси тузилди. Ўзгаришлар ва янгиликлар кўп албатта. Бундан фахрланамиз. Аммо масаланинг бошқа жиҳати ҳам борки, кишини ранжитади. Айрим ҳолларда тилга эътиборсизлик, давлат тили ҳақидаги қонун талабларига амал қилмаслик ҳолатлари кузатилади.

Аввало, адабий тилнинг ёзма шаклини ифодаловчи асосий восита бўлган газета ва журналларга эътибор берсак. Уларнинг жамиятдаги ўрни, маданий тараққиётдаги аҳамияти тенгсиз. Бу нашрлар давр ойнаси сифатида инсоннинг кундалик ҳаёти билан ҳамнафас. Ана шундай нуфузли ахборот воситаларида учрайдиган имло хатолари, услубий ноқулайликлар кишининг таъбини хира қилади. Услубият тилнинг поэтик имкониятларига аниқлик киритибгина қолмай, ақл-идрокни такомиллаштиришда ҳам муҳим аҳамият касб этади. Грамматик шаклларни фарқламаслик (-нинг ўрнида -ни; -ли ўрнида -лик қўлланиши), паронимларни нотўғри қўллаш ҳоллари кўп учрайди. Масъулият, машъум каби сўзларда айириш (тутуқ) белгисининг нотўғри қўлланиши аксарият ўринларда кузатилади.

Корхона маҳсулотлари ёрлиғи, айрим ташкилот хабарномаларидаги хатолар одатий ҳолга айланиб қолган. Биргина дори ёрлиғининг ўзида ўттизтагача хато учрайди. Кундалик истеъмол маҳсулотларидаги ёрлиқларда йўл қўйилган хатоларни айтмаса ҳам бўлади.

Жойлардаги номларда, реклама матнларида, автобус, троллейбуслардаги пешлавҳаларда кўплаб хатоларга йўл қўйилган.

Ушбу нуқсонлар тил тараққиётига салбий таъсир кўрсатади. Бундай ҳолатларнинг олдини олиш, тегишли чоралар кўриш лозим. Зеро, аждодларимиз томонидан эъзозланган, бизгача соғ-омон етказилган тил келгуси авлодга ҳам нуқсонларсиз етказилмоғи шарт. Бу борада ҳаммамиз масъулмиз.

Тилга эътиборли бўлиш кундалик эҳтиёжга айланмоғи лозим. Бу борада бир қатор тадбирларни амалга ошириш керак бўлади:

— саводхонликни ошириш, ўқувчи-талабаларнинг ёзма нутқ кўникмаларини пухта эгаллашларини йўлга қўйиш;

— реклама, эълонлар услубига нисбатан талабчанликни ошириш;

— ишлаб чиқарилган маҳсулот ёрлиқларини жиддий назорат қилиш.

Миллат ғурури бўлган тилни эъзозлаш, уни мадҳ этиш, қудратини эътироф этиш билангина белгиланмайди. Тил тақдирига бефарқ бўлмаслик аввало ўзликни англашдан бошланади. Ўзликни англаган миллат вакили сифатида асрлар оша барҳаёт тилимиз тақдири учун масъул эканлигимизни унутмайлик.

Зулхумор ХОЛМАНОВА,
филология фанлари доктори

Наврўз таомлари

Марказий Осиё халқлари ҳар йили кўкламда сумалак пиширади. У ризқ-рўз, мўл-кўлчилик рамзидир.

Сумалак
минг дардга даво

Маҳмуд Қошғарий «Девону луғотит-турк» асарида ёзишича, сумалак сўзи «шарбат учун ундирилган буғдой» маъносини англатувчи «сума»дан келиб чиққан.

Сумалак нафақат таом, балки шифобахш дори ҳамдир. Унда қонга ва лимфа суюқликларига тез сўриладиган моносахарид моддаси бор. Оқсили организмдаги миллиардларча ҳужайралар учун энг яхши озуқа ҳисобланади. Сумалакда барча учун зарур бўлган С витамини мавжуд.

Буғдой ўсимтасини 1936 йилда Эмерсон ва Эванс деган икки немис олими текшириб кўрганда ҳайратга тушишган. Унда «токоферол» деб аталувчи модда бўлиб, бу женшен таркибида учрайдиган Е белгили витаминнинг ўзгинаси экан!

Токоферолнинг ажойиб технологик хосияти бор: яъни, у ёғда эрийди (сумалакка ёғ солинади!) ва 170 даража иссиқликда ҳам ўз кучини сақлаб қолади, емирилмайди (сумалак 120-130 даража иссиқликда пишади). Демак, сумалак Е витамининнинг манбаи экан. Ана шу хусусияти билан сумалак эркакларни бепуштликдан ва аёлларни бевақт бола ташлашдан асрайди.

Сумалак гипертония хасталигига даво, у қон таркибини яхшилайди. Томирлар торайган бўлса, қонни суюлтиради. Сумалак ошқозон ва ичакни тозалайди, унинг фаолиятини кучайтиради, ични юриштиради. Уйқусизликда наф беради, асабни тинчлантиради. Сумалак пиширилган куни бошқа таом емай, сумалак билан парҳез қилган яхши.

Иложи бўлса парҳез икки кун давом эттирилгани маъқул. Сумалакни нон билан истеъмол қилиш яхши натижа беради. Баъзи кишилар билиб-билмай гўштли, ёғли овқатлар, балиқ билан сумалакни аралаш тановвул қилади. Бу сира ҳам мумкин эмас. Сумалак парҳездан бир ҳафта олдин шароб ичишни тўхтатиш даркор. Уни егандан сўнг яна шунча вақт спиртли ичимлик ичмаслик керак. Негаки, сумалак таркибининг асосини карбон суви, яъни шакар моддаси ташкил қилади, бунга аралашган ароқ ички аъзоларда бижғиш жараёнини келтириб чиқарадики, бу кишини оғир дардга мубтало қилиши мумкин.

Қуюқлиги атласимон, ранги оч жигарранг бўлган, мазаси ширин, буғдой ўсимтасининг ёқимли тахирлиги андак сезилиб турса-да, ифори димоққа урилган сумалакни энг яхши дейиш мумкин.

Йил бўйи соғлом ва бақувват юрай десангиз, кўкламда тўйиб сумалак истеъмол қилинг!

Мирзамир МИРЗАШАРИПОВ,
доришунос

Баркамол авлод — мамлакат келажаги

Гулистон давлат университети қошидаги академик лицейда ташкил этилган «кичик академия»да аниқ фанлар бўйича бўлим мутасаддиси этиб ўқитувчи Қаҳрамон Турсунмаҳаматов тайинланган бўлса, бошқа фанлар бўйича Алиқул Юсупов, Ҳикоят Холмуродова, Марғуба Қаршибоева ва Умида Ҳожиева бошчилик қилишади.

«Кичик академия» қалдирғочлари

Лицей ўқувчиларининг ютуғи кўнгилга сурур солади. Зебо Расулова ва Азиза Абуловаларнинг илмий мақолалари «Гулистон давлат университети ахборотномаси»да эълон қилинди. Республика миқёсидаги фан олимпиадаларида ҳар йили камида уч-тўрт ўқувчимиз иштирок этиб, турли совринларни қўлга киритаётганини айтмайсизми!

Яқинда бир хушхабар эшитдим. Янгиер академик лицейини битирган, ҳозирги кунда эса Тошкент давлат юридик институтининг талабаси Олим Файзиев Президент стипендиати бўлибди!

Лицейнинг педагогик жамоаси собиқ ўқувчилари эришаётган муваффақият билан фахрланди. Педагоглар ҳам мисоли деҳқон: нима экса, шуни ўради.

Яна бир собиқ ўқувчимиз — Тўлқин Абдусатторов номзодлик диссертациясини ёқлаб, ҳозир Ўзбекистон Президенти ҳузуридаги Амалдаги қонун ҳужжатлари мониторинги институтида ишлаяпти. Яқинда бўлиб ўтган сайловда у Қонунчилик палатасининг депутати этиб сайланди.

Битирувчиларимиздан Ботир Мирзакаримов, Эркин Йўлдошев, Бунёд Бегалиев турли йўналишлардаги аспирантураларда таҳсил олишаяпти.

Мамараҳим ИСРОИЛОВ,
Гулистон давлат университети қошидаги Янгиер академик лицейи директори

Эшкак эшиш

Менков—жаҳонда биринчи

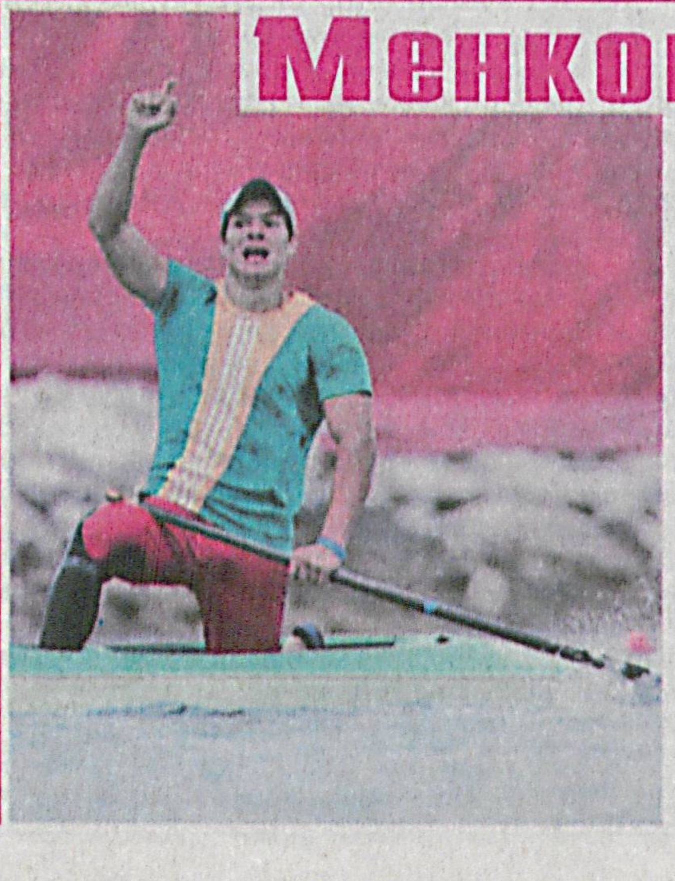

1 апрел куни Ўзбекистон каноэ федерациясида эшкак эшиш бўйича юксак натижаларга эришган спортчи ва мураббийлар тақдирланди.

Тадбирда эшкак эшиш бўйича жаҳон чемпиони — Вадим Менковга Халқаро каноэ федерацияси томонидан таъсис этилган «Жаҳоннинг энг яхши каноэчиси» кубоги топширилди. Хабарингиз бор, Вадим Менков ўтган йили Полша, Чехия ва Канада давлатларида ташкил этилган жаҳон чемпионати ва кубоги баҳсларида биринчи ўринни қўлга киритган эди.

Шунингдек, Ўзбекистон каноэ федерацияси янги биносининг очилиш маросими ўтказилди. Шу муносабат билан федерацияга халқаро каноэ федерацияси томонидан слалом эшкак эшиш қайиқлари ва бошқа спорт жиҳозлари топширилди.

Кези келганда, 2009 йил 25 майда Вазирлар Маҳкамаси комиссияси томонидан 2012 йили Лондонда бўлиб ўтадиган ёзги олимпиада ўйинларига юртимиз спорт терма жамоаларини босқичма-босқич тайёрлаб бориш бўйича ишлаб чиқилган режага алоҳида эътибор қаратилганлигини таъкидлаш лозим. Ушбу мақсадлар йўлида ўтган йили Ўзбекистон каноэ федерацияси томонидан халқаро мусобақаларга тайёргарлик кўриш учун Тошкент денгизида терма жамоанинг ўн иккита ўқув йиғини ташкил этилди. Бундан ташқари, терма жамоанинг яна тўртта ўқув йиғин машғулоти хорижда ўтказилди.

Спортчиларимизга яратиб берилаётган шароитлар уларнинг жаҳон ареналарида совринли ўринларни қўлга киритишида муҳим омил бўлмоқда.

Нарзулла МАХАМОВ,
«Ishonch» мухбири

Агросаноат мажмуи ходимлари касаба уюшмаси Наманган вилоят кенгаши жамоаси тармоқ касаба уюшмаси Тўрақўрғон туман кенгаши ҳисобчиси Ақида Ғойиббоевага падари бузруквори

Аҳмаджон отанинг

вафот этганлиги муносабати билан ҳамдардлик билдиради.

Ўзбекистон давлат муассасалари ва жамоат хизмати ходимлари касаба уюшмаси Марказий кенгаши жамоаси Марказий кенгашнинг Сирдарё вилояти Янгиер шаҳри бўйича вакили Икром Ашуровга қизи

НАЗОКАТХОНнинг

бевақт вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

Insonga naf keltirish – oliy baxt
O'ZBEKISTON KASABA UYUSHMALARI FEDERATSIYASI
FEDERATION OF TRADE UNIONS OF UZBEKISTAN

Muassis:
O`zbekiston kasaba uyushmalari Federatsiyasi

Bosh muharrir:
Abduxoliq Abdurazzoqov

Tahrir hay`ati:
Alla DOLJENKOVA,
Anvar YUNUSOV,
Dovud MADIYEV (Bosh muharrir o`rinbosari),
Jahongir SHAROFBOYEV (Mas`ul kotib),
Ma`mura ADILOVA,
Mirzohid SODIQOV,
Normamat AllAYOROV,
Nosirxon AKBAROV,
Oysuluv NAFASOVA,
Pirimqul QODIROV,
Sog`indiq NIYETULLAYEV,
Shamsi ESONBOYEV

Bo`limlar:
Kasaba uyushmalari hayoti 256-87-63
Huquq va xalqaro hayot 256-03-90
Ijtimoiy-iqtisodiy siyosat 256-87-74
Milliy-ma`naviy qadriyatlar va sport 256-82-79
Xatlar va muxbirlar bilan ishlash 256-85-43
Reklama va e`lonlar 256-87-73

Manzilimiz:
100165, Toshkent shahri, «Buxoro» ko`chasi, 24-uy
E-mail: mail@ishonch.uz

Nashr ko`rsatkichi: 133

Navbatchi muharrir: A.Qodirova
Navbatchi: A. Abdullayev
Musahhih: N.Rahimova

Gazeta «Ishonch»ning kompyuter markazida terildi va sahifalandi.
Sahifalovchi: H.Abdujalilov

«Sharq» nashriyot-matbaa aksiyadorlik kompaniyasi bosmaxonasida chop etildi.
Korxona manzili: «Buyuk Turon» ko`chasi, 41-uy.

O`zbekiston Matbuot va axborot agentligida 0116-raqam bilan ro`yxatga olingan.
Gazeta ofset usulida, A-2 formatida bosildi. Hajmi 2 bosma taboq.

Gazeta haftaning seshanba, payshanba va shanba kunlari chiqadi.
Sotuvda erkin narxda.

«Ishonch»dan olingan ma`lumotlarda manba sifatida gazeta nomi ko`rsatilishi shart. Mualliflar fikri tahririyat nuqtai nazaridan farqlanishi mumkin.

(h) - Tijorat materiallari

Босишга топшириш вақти - 21.00.
Топширилди - 20.00

Буюртма Г — 352

19324 nusxada bosildi

ISSN 2010-5002

1 2 3 4